

Mikä on sikaripunkki?

Sikaripunkki on loinen, joka elää koiran karvatupessa. Sikaripunkkeja on useita eri lajeja, joista koiralla yleisin on karvatuppipunkki (*Demodex canis*). Jos punkkien määrä iholla alkaa lisääntyä voimakkaasti, vaarana on demodikoosi-niminen ihosairaus, jonka oireita ovat mm. karvanlähtö, punoitus, hilseily sekä ihon tummuminen ja tulehtuminen. Terveen koiran vastustuskyky pitää punkkikannan pienenä eikä oireita esiinny.

Sikaripunkit siirtyvät emolta pennulle ensimmäisten elinpäivien aikana. Koirilla on täten tavallisesti sikaripunkkeja ihossa, joten demodikoosiin ei liity tartuntariskiä.

Ei täysin tiedetä, miksi joillekin koirille kehittyy demodikoosi, mutta perinnöllinen alttius, stressi, puutteellinen ravitsemus, vastustuskykyä alentavat sairaudet kuten kilpirauhasen vajaatoiminta, diabetes, lisämunuaisen liikatoiminta, kasvaimet ja vastustuskykyä heikentävät lääkkeet (esim. kortisonivalmisteet) vaikuttavat sairauden puhkeamiseen. Koska demodikoosi on osittain perinnöllinen sairaus, siihen sairastuneita koiria ei tulisi käyttää jalostukseen.

Sikaripunkin aiheuttaman demodikoosin toteaminen

Demodikoosin toteamista varten ihon pinnasta otetaan raapenäytteitä, joita tutkitaan mikroskoopilla. Myös karvojen juuria voidaan tutkia mikroskoopilla. Näin saadaan saadaan selville, minkälaisia sikaripunkkeja ihossa esiintyy ja onko niitä runsaasti. Munien ja nuoruusmuotojen esiintyminen näytteissä on merkki oireisesta tulehduksesta. Jos näytteissä näkyy lähinnä eläviä aikuisia ja kuolleita loisia toipuminen on nopeampaa.

Aikuisiällä puhjenneen demodikoosin taustasy tai sairaus on hyvä yrittää selvittää.

Sikaripunkin kolme päätyyppiä ja hoito

1. Paikallisessa demodikoosissa havaitaan pieniä ihomuutoksia yleensä pään alueella tai raajoissa. Koira voi myös kärsiä korvatulehduksista. Tällaista ohimenevää sikaripunkkien määrän lisääntymistä esiintyy pentuikäisillä koirilla. Se on yleensä harmitonta eikä välttämättä vaadi hoitoa.

2. Pienelle osalle koirista paikallinen demodikoosi voi olla ensimmäinen merkki yleistyneestä demodikoosista, jossa ihossa on laajalle levinneitä ihottuma-alueita. Koiralla esiintyy myös yleisoireita kuten väsymystä, kuumeilua, ruokahaluttomuutta sekä imusolmukkeiden suurentumista.

Kriteerit yleistyneen demodikoosin toteamiselle: minimissään viisi paikallista ihomuutosta tai koko yksittäisen ruumiinalueen ihon muutos tai ihottumamuutoksia useammassa kuin yhdessä jalassa. Yleistynyt demodikoosi paranee harvoin itseksensä.

3. Pododemodikoosissa sikaripunkkeja esiintyy paikallisesti tassuissa. Tassut turpoavat, punoittavat, tulehtuvat ja tulevat aroiksi. Pododemodikoosi paranee harvoin.

Paikallisen demodikoosin, yleistyneen demodikoosin tai pododemodikoosin hallintaan saamiseksi on huolehdittava koiran yleiskunnosta esimerkiksi terveellisen ruoan, loishäädön ja vitamiinikuurin avulla. Paikallisen demodikoosin hoitoon voi käyttää paikallisesti desinfektioaineita tai antibioottisalvoja.

Sekä yleistyneen demodikoosin että pododemodikoosin tapauksissa hoito kestää kuukausia ja sisältää useiden raapenäytteiden tutkimista. Lisäksi hoito joudutaan usein toistamaan, ja siihen käytettäviä valmisteita joudutaan välillä vaihtamaan. Oireet voivat lievittyä hoidolla, mutta ne saattavat uusiutua pian hoidon lopettamisen jälkeen.

Yleistyneen demodikoosin tai pododemodikoosin aiheuttaman ihotulehduksen kuriin saaminen vaatii usein antibioottikuurin. Kaikkia kortisonivalmisteita on syytä välttää kaikissa sairauden päätyypeissä. Koiran demodikoosin hoidossa käytetään säännöllistä shampoopesua (Ectodex). Lisäksi paikallisvaleluluosta (Advocate) tai suun kautta käytettävää lääkitystä (Milbemycin, Ivermectin) voidaan käyttää demodikoosin hallintaan saamiseksi.